

Kazakhstan belongs to the countries with a transit economy and is an industrial-agrarian state. It owns an economy, the main feature of which is the dynamic development of basic socio-economic indicators. However, there is a significant dependence of these indicators on oil and raw material prices, as well as on the economic situation of major trading partners.

The economy of Kazakhstan is represented by a large number of branches, but not all of them are sufficiently developed in particular in the manufacturing industry. Extractive industries dominate the structure of exports of industrial goods. There is a problem with an insufficient number of investments in the economy, in particular, in the manufacturing industry and agriculture. Significant dependence of crop production on natural conditions. A characteristic feature of agriculture is the prevalence of livestock breeding but in the main it is extensive. There is also a steady increase in the share of services in the structure of the economy.

The economy of Kazakhstan, despite a number of problems that arose after the collapse of the USSR due to the wrong transition to a market economy, which include: currency depreciation, ineffective privatization, decline in production, decline in entire sectors, and insufficient financial resources. However, at the present stage, a complex of reforms has led to the country's economic collapse and contributes to the further growth of both the economy and the quality of life of the population.

Key words: Kazakhstan, socio-economic development, natural resources, economy, management.

Матеріал надійшов до редакції 11.10.2018 р.

УДК 323.2

Юлія Миндреску,

аспірантка кафедри політології та державного управління,
Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича,
Чернівці, Україна
ulia8099@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТІВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА РУМУНІЇ

Корупція як соціальне явище притаманна будь-якому суспільству, будь-якій державі. Жодна країна у світі сьогодні не може оголосити себе вільною від корупції. Однак окремим із них удається ефективно протистояти цьому негативному явищу, у тому числі й завдяки запровадженню антикорупційної політики, її послідовній реалізації з використанням всіх державних механізмів і можливостей громадянського суспільства. У статті визначено особливості формування інститутів антикорупційної політики в Україні та Румунії. Проаналізовано досвід сусідньої країни щодо розробки ефективних механізмів боротьби з політичною корупцією в системі державного управління, який може бути корисним для України.

Ключові слова: корупція, Румунія, Україна злочинність, політична корупція, прокуратура.

ВСТУП

Постановка проблеми. Корупція в сучасному світі долає кордони держав і стає національною та міжнародною загрозою для основних демократичних цінностей: справедливості, свободи, рівності. Незважаючи на відмінності в державному пристрої, і Україна, і Румунія визначалися раніше міжнародним співтовариством як країни з дуже низькою опірністю корупційній експансії. При цьому відсутність соціальних механізмів попередження корупції, спроба їх заміни репресивними правовими засобами негативно позначаються на сприйнятті громадян наших держав можливості використовувати владу для захисту прав і свобод людини [2]. Підвищенню ефективності протидії корупції сприяє впровадження в законодавство й практику антикорупційних концепцій і стратегій. Така діяльність узгоджується з реалізацією положень Конвенцій ООН проти корупції. Ними визначено, що кожна держава-учасник, відповідно до основоположних принципів своєї правової системи, розробляє та здійснює скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства й відображає принципи правопорядку, відповідного управління державними справами та державним майном, чесності та непідкупності, прозорості й відповідальності [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній політичній науці розпочалося вивчення політичної корупції. В Україні лише постало питання про створення системи протидії корупції, тому досвід Румунії є цінним у практичному відношенні.

Мета статті – аналіз формування інститутів антикорупційної політики в Україні та Румунії.

З урахуванням особливостей проявів корупції в Україні й Румунії, законодавчого врегулювання правової відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, формування системи правоохоронних органів, уповноважених вести боротьбу з корупцією, доцільним для збагачення юридичної науки потрібно визнати вивчення досвіду законодавчого закріплення визначення поняття та ознак державної антикорупційної політики.

На сьогодні існує проблема, особливо в державах постсоціалістичного напрямку, яка полягає в недостатньому здійсненні контролю за працівниками й високопосадовцями державного апарату щодо виконання ними професійної діяльності. Це породжує корупційні схеми задля власної незаконної вигоди, а отже, і важкість викорінення такого негативного правового явища. Transparency International дослідила питання місця України серед країн, які борються з корупцією (120 місце зі 180 позицій за 2018 р.). Для порівняння наведемо Румунію, яка зайняла 61 місце в списку. Україна вчергове опинилася на одному щаблі з Угандою та Болівією як одна з найбільш корумпованих країн світу.

Так, в Україні прийнято кілька нормативно-правових актів, що містять у своїй назві або тексті словосполучення «антикорупційна політика». Зокрема, в Основах антикорупційної політики, схвалених Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2009 р № 1688-р (Розпорядження втратило

чинність на підставі Постанови КМ № 1126 від 02.11.2011 р), антикорупційну політику визначено як «... комплекс правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів, спрямованих на створення системи запобігання та протидії корупції та усунення причин її виникнення» [7]. Аналізоване поняття використовували й у назвах інших нормативних актів, що втратили чинність, зокрема в Постановах Кабінету Міністрів України «Питання реалізації державної антикорупційної політики» від 16 вересня 2009 р. № 1057, «Деякі питання Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики» від 28 квітня 2009 р. № 416, «Про затвердження Положення про Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики» від 24 квітня 2009 р. № 410, «Деякі питання реалізації державної антикорупційної політики» від 4 червня 2008 р. № 532 та деяких інших. У головному програмному антикорупційному документі – Державній програмі щодо запобігання і протидії корупції на 2011–2015 роки, затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. № 1240, – констатується, що відсутність єдиної загальнодержавної антикорупційної політики в Україні є однією з причин неефективного реагування держави й суспільства на загрозу корупції. Для поліпшення стану запобігання та протидії корупції в цій програмі передбачено комплекс заходів, об'єднаних у такі групи: реформування системи державного управління та адміністративних процедур; зменшення адміністративного тиску на підприємців, запобігання тінізації економіки; забезпечення доброчесності на публічній службі й службі в органах місцевого самоврядування; поліпшення умов доступу фізичних, юридичних осіб та об'єднань громадян без статусу юридичної особи до інформації про діяльність органів державної влади й органів місцевого самоврядування; удосконалення системи використання державного майна та бюджетних коштів, оптимізація фінансування політичних партій і виборчих кампаній; удосконалення антикорупційної експертизи; формування громадської підтримки дій влади в запобіганні та протидії корупції; удосконалення системи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції; підвищення кваліфікації суддів, працівників прокуратури та правоохоронних органів; запобігання проявам корупції в правоохоронних органах; удосконалення інституту відповідальності за корупційні правопорушення; зниження рівня корупції в приватному секторі; у сферах підвищеного корупційного ризику: правоохоронної, медичної, земельної, освітньої, податкової, митної, державних закупівель і державної служби, активізація міжнародного співробітництва в галузі запобігання та протидії корупції [8–10].

Наразі базовим документом у сфері антикорупційної політики є Антикорупційна стратегія на 2018–2020 рр., на основі якої здійснюється деталізація передбачених у ній заходів. Ефективній реалізації завдань Антикорупційної стратегії сприятиме збереження практики прийняття Кабінетом Міністрів України Державної програми з установленням заходів реалізації завдань Антикорупційної стратегії, ступінь виконання яких повинен слугувати оцінкою її ефективності. Закон України «Про засади державної антикорупційної

політики (Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки)» передбачав спрямування значних матеріальних і кадрових ресурсів на боротьбу з корупцією. Протягом останніх трьох років необхідні видатки з Державного бюджету України забезпечили створення й діяльність нової системи державних спеціалізованих антикорупційних органів. Наразі НАЗК, Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) і Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних й інших злочинів (АРМА), розглядаються суспільством і міжнародними партнерами України як ключові елементи подолання корупції. Водночас зберігається необхідність зміцнення довіри населення до них і їхньої спроможності боротися з корупцією. В Україні поки що не подолані протиріччя та взаємна недовіра суспільства й органів державної влади. За цих умов для ефективного запобігання корупції потрібно зміцнювати взаємодію органів державної влади та місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства [1, 3].

На відміну від України, стан корупції в Румунії викликав занепокоєння в інститутах Європейського Союзу й на момент приєднання країни до наднаціонального утворення (2007 р.) проблема недостатньої протидії цьому явищу вважалася головною претензією ЄС. Хоча на етапі підготовки до вступу Румунії до ЄС країна докладала багатьох зусиль у цьому напрямі. Протягом 1994–1999 р., за офіційними даними, у Румунії 2681 особа була засуджена за різні акти корупції, у тому числі 1359 – за отримання хабара (понад 50 %). Починаючи з 2000 р., законодавство про корупцію змінювалося в напрямі розширення сфери застосування вже наявних законів, а також збільшення деяких покарань. Однак цього виявилось недостатньо для ефективної протидії корупції [16].

На початку 2000-х років і на момент вступу до ЄС здобутки Румунії в напрямі протидії корупції оцінювалися надто скромно, зважаючи на такі обставини: а) практичну відсутність протидії політичній корупції, зловживанням і збагаченню на вищому політичному рівні; б) низьку кількість кінцевих обвинувальних вироків суду за корупційними справами (які вступили в законну силу) [12].

Рішення про створення окремого спеціалізованого органу для кримінального переслідування у сфері корупції прийнято у 2000 р., а у 2002 р. створено Національну прокурорську службу з боротьби проти корупції, яка внаслідок реорганізації у 2006 р. перетворена в Національний антикорупційний директорат (Directia Nationala Anticoruptie – DNA) як підрозділ Генеральної прокуратури при Верховному суді касації і юстиції. Статус Національного антикорупційного директорату (далі – НАД) закладено в надзвичайному рішенні (ордонансі) Уряду № 43/2002, яке підтверджено Законом № 503/20022. Цим законом водночас унесено зміни до надзвичайного рішення Уряду № 43/2002 (акт делегованого законодавства), зокрема ст. 8 у новій редакції встановлювала, що Головний прокурор Національного антикорупційного директорату призначається й звільняється з посади Президентом Румунії за погодженням із

Вищою радою магістратури на підставі подання міністра юстиції (може бути повторно призначений не більше одного разу). У ст. 9 визначено, що для того, аби бути призначеним до НАД, прокурори повинні мати «видатні професійні якості й результати в боротьбі з корупцією» [13].

Директорату передано в підвідомчість справи за злочинами, перерахованими в Законі № 78/2000 «Про попередження, виявлення та судове переслідування злочинів, пов'язаних з корупцією» (із поправками 2003 і 2004 рр.). Згідно зі ст. 1 вказаного Закону він установлює заходи щодо попередження, виявлення й покарання корупційних діянь і застосовується до таких осіб: а) які здійснюють публічну функцію незалежно від того, як вони отримали доступ до неї, в органах державної влади або в установах; б) які постійно або тимчасово відповідно до визначеної законом функції або завдання беруть участь у прийнятті рішень або можуть впливати на надання публічних послуг у комерційних компаніях, національних компаніях, національних товариствах, кооперативних утворень або в інших одиницях; в) які здійснюють контроль за дотриманням закону; г) які забезпечують спеціалізовані підрозділи щодо нагляду за дотриманням пунктів а) і б) у частині, у якій вони беруть участь у прийнятті рішень або можуть впливати; ґ) які, незалежно від їх положення, посади, виконують контроль або надають спеціалізовану допомогу в частині, у якій беруть участь у прийнятті рішень або можуть впливати щодо: операцій, які включають циркуляцію капіталу, операції банку, іноземну валюту або кредити, інвестиційні операції у фондових біржах, страхування, взаємні інвестиції або про банківські рахунки й прирівняні до них, вітчизняні та міжнародні комерційні угоди; д) які обіймають ключові посади в політичній партії, профспілці, організації або є роботодавцями в некомерційному об'єднанні чи фонді; е) інші особи, ніж ті, про які йшлося в попередніх пунктах, якщо це передбачено законом [14].

Матеріальна юрисдикція НАД охоплює як традиційні склади злочинів, наприклад отримання й давання хабаря, так і низку злочинів, пов'язаних із корупцією, а також тих, які спрямовані проти фінансових інтересів Європейського Союзу. Поправки, що послідовно вносилися до законодавства, покликані зосередити зусилля НАД на виконанні завдання боротьби з корупцією серед високопосадовців. Менш значущі випадки корупції залишаються в юрисдикції звичайних органів прокуратури [15].

За останнє десятиліття результати діяльності у сфері протидії політичній корупції в цій державі настільки вражаючі, що слугують зразком для інших держав, у тому числі для України. Для протидії корупції на вищому рівні удосконалено нормативно-правову базу, у тому числі зроблено кроки з реформування Кримінального кодексу й Кримінально-процесуального кодексу, які набули чинності на початку 2014 р. Крім того, налагоджено взаємодію Національного антикорупційного директорату з іншими спеціальними службами, уповноваженими на протидію корупції, передовсім з Головним управлінням протидії корупції МВС (DGA), яке займається боротьбою з корупцією всередині поліції, та Національним агентством цілісності (ANI), що

виконує перевірку конфліктів інтересів, порушення вимог несумісності й випадки особистого збагачення державних посадових осіб.

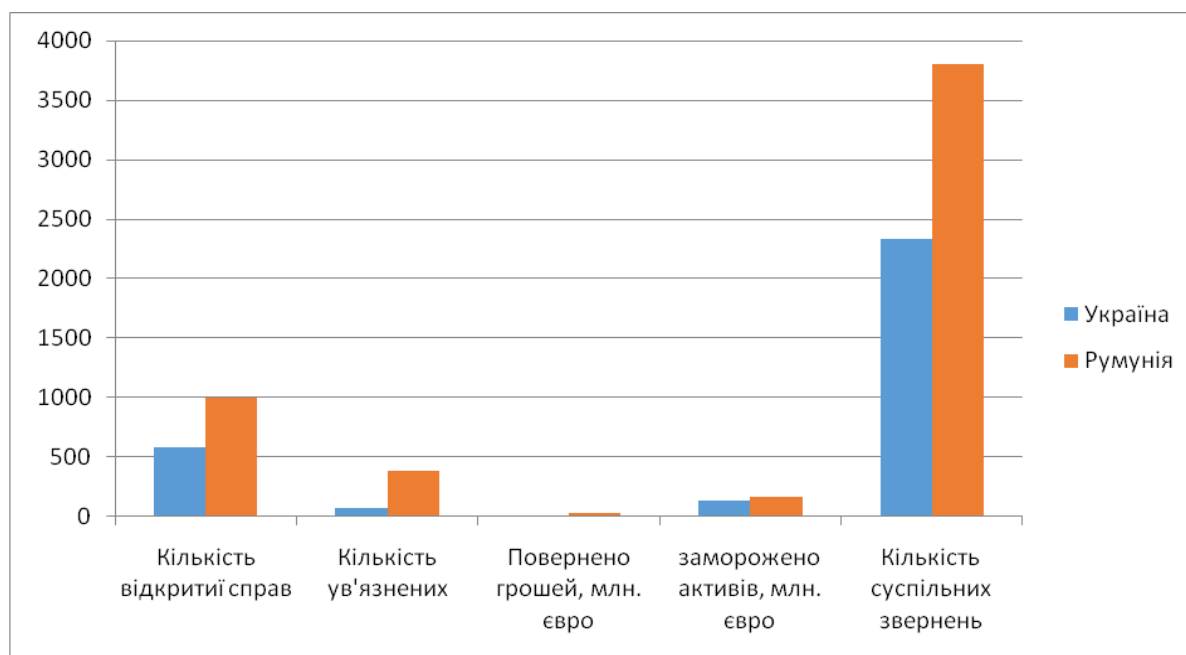

Рис. 1. Результати роботи антикорупційних органів України та Румунії

Окремо наголосимо на результатах діяльності інститутів боротьби з корупцією, деякі з яких наведено в порівняльній перспективі на рис 1.

Дані, наведені на рис. 1, указують на те, що результати діяльності антикорупційних органів Румунії, на відміну від України, набирають обертів із року в рік. За 2018 р. загалом повернено в бюджет Румунії 24,3 млн євро, а в Україні – лише 3 млн євро. У Румунії направлено до суду 997 кримінальних справ, за якими 381 особу ув'язнено. Серед них були й чиновники, державні службовці, судді, адвокати, поліцейські, військовослужбовці. В Україні антикорупційні органи відкрили лише 577 справ, із яких лише 67 чоловік отримали покарання. Румунія під час перевірки заморозила 159,5 млн євро активів. В Україні ця сума становить 130,8 млн євро. Кількість суспільних звернень громадян до антикорупційних органів становила 3800 у Румунії, в Україні цей показник сягнув 2328 запитів.

Із початку року в Румунії множитья чисельність високопоставлених підслідних, серед яких – і ряд колишніх міністрів. Примітно, що вони отримують у суді реальні тюремні терміни. Один колишній суддя отримав 22 роки за винесення неправосудних вироків, два колишні міністри – від чотирьох до п'яти років за витік інформації в процесі приватизації державної власності. Також довелося піти у відставку міністру фінансів, проти якого порушено справу; проблеми виникли в керівника прокуратури з боротьби з організованою злочинністю; керівника контррозвідки, який нібито вимагав півмільйона євро в одного підприємця на підтримку телекомпанії.

По суті, під загрозою викриттів виявилася вся румунська верхівка, незалежно від партійної приналежності. З одного боку, румуни аплодують

рішучій боротьбі з корупцією, яка є невід'ємною частиною місцевого політичного життя, з іншого – стали виникати побоювання: замість корумпованих правлячих кіл, країна перетвориться в республіку, де панують прокурори та слідчі, і втратить політичну керованість.

Для формулювання стратегічних цілей України важливо знати, яка відстань відділяє нашу країну від європейського сусіда. Із кожним роком такий розрив скорочується, однак цьому сприяє загальна актуалізація проблеми корупції у світі. Тому очевидною залишається необхідність посилення роботи в цьому напрямку.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Підбиваючи підсумки вибудови системи протидії політичній корупції в Україні та Румунії, ми простежили, що вони мають різні показники. По-перше, визнаємо, що саме процес підготовки Румунії до вступу в Європейський Союз і перебування в умовах його правопорядку, стало найпершим фактором, який впливав на створення де-факто нової системи протидії корупції. Цей вплив проявлявся по-різному: через підготовку кадрів, допомогу фінансовими коштами, широке співробітництво зі спеціалізованими інститутами інших держав – учасників ЄС і найбільше – через жорсткий контроль інститутів Європейського Союзу в цьому питанні. По-друге, розвиток антикорупційної системи в Румунії засвідчив розуміння таких її параметрів, як комплексність і ґрунтовність. По-третє, масштаби діяльності щодо протидії корупції в Румунії, яка після вступу в ЄС у 2007 р. набула системного й цілеспрямованого характеру, відображаються в кількісних і якісних показниках. Якість кримінальних розслідувань та обґрунтованість доказовості зібраних матеріалів були встановлені судом, який виніс обвинувальний вирок щодо 90 % осіб, відправлених до суду. Якість результатів роботи з протидії корупції в Румунії проявляється додатково в таких показниках, як: а) неупередженість щодо політичних сил, перебування чи неперехування осіб на посадах у системі влади на момент їх звинувачення в корупційних злочинах. Звинувачувані особи представляють увесь політичний спектр країни, усі основні політичні партії, що зумовлює довіру суспільства до антикорупційної діяльності, унеможливлення використання боротьби з корупцією як механізму розправи над політичними опонентами; б) звинувачувані особи перебували на всіх типах посад в органах державної влади й у публічному секторі взагалі (від членів парламенту до мерів міст).

Україна, зі свого боку, протягом останніх років почала робити активні кроки на шляху протидії корупції. Дослідження обраних показників для аналізу ефективності антикорупційної політики держави дало змогу переконатися, що в Україні створено достатні законодавчі та організаційні підвалини для протидії корупції. Але на сучасному етапі формування й реалізації антикорупційної політики держави разом із прийняттям перспективної, довгострокової програми з протидії корупції у вигляді антикорупційної стратегії, ще потрібно виконати

низку завдань, які нададуть діяльності держави у сфері протидії корупції комплексності, системності та послідовності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альтернативний (тіньовий) звіт про виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами третього раунду оцінювання в рамках Стамбульського плану дій Антикоруptionної мережі ОЕСР для країн Східної Європи та Центральної Азії. *Результати громадської оцінки станом на лютий 2014 р./за заг. ред. Р. Рябошапка, О. Хмари*. URL: <http://ti-ukraine.org/what-we-do/research/4653.html>
2. Волошенко А. В. Проблеми здійснення антикорупційних реформ в сучасній Україні та шляхи їх реалізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 8. С. 51–61.
3. Державна програма щодо запобігання та протидії корупції на 2011–2015 роки: утверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 року № 1240. *Урядовий кур'єр*. 2011. № 238.
4. Заброда Д. Г. Поняття державної антикорупційної політики. *Право і безпека*. 2012. № 2 (44). С. 98–104
5. Звіт національного антикорупційного бюро України за 2018 рік. URL: <https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit.pdf>
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003, ратифікована Україною 01.01.2010. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 49. У розділі ст. 2048.
7. Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності» [Указ Президента України від 11 верес. 2006 р. № 742/2006]. *Офіційний вісник України*. 2006. 27 верес. (№ 37). С. 9, 17.
8. Про Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки [Указ Президента України від 21 жовт. 2011 р. № 1001/2011]. *Офіційний вісник Президента України*. 2011. 3 лист. (№ 29). С.13, 18.
9. Про Національну програму боротьби з корупцією/[Указ Президента України від 10 квітня 1997 р. №319/97]. *Офіційний вісник України*. 1997. 17 квіт. (№ 15). С. 11, 15. Про Концепцію боротьби з корупцією на 1998–2005 роки/ [Указ Президента України від 24 квіт. 1998 р. № 367/98]. *Офіційний вісник України*. 1998. 14 трав. (№ 15). С. 14, 16.
10. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»/Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
11. Скулиш Є. Д. Державне бюро розслідувань як спеціально уповноважений суб'єкт протидії корупції. *Вісник Національної академії адвокатури України*. 2013. № 3. С. 68–72.
12. Україні. URL: <http://kaas.gov.ua/law-library/articles/b/558>.
13. Федоренко С. Румунія: народ проти корупції. URL: <https://dt.ua/international/rumuniya-narod-proti-korupciyi-.html>
14. Шимон І. П. Протидія політичній корупції в Румунії: можливий досвід для України. *Правова система України й міжнародне право, порівняльне правознавство*. 2016. С. 366–370.
15. Anticoruptie. URL : <http://www.lex.ro/Legea-503-2002-32254.aspx>
16. Legeanr privind prevenirea, descoperirea si sanctionarea faptelor de coruptie. URL: http://www.dreptonline.ro/legislatie/lege_prevenire_fapte_coruptie.php
17. Raportul de activitate pentru anul 2018. URL: <http://www.pna.ro/obiect2.jsp?id=376>

FORMATION OF INSTITUTES OF ANTI-CORRUPTION POLICY IN UKRAINE AND ROMANIA

Corruption as a social phenomenon is inherent in any society, any state. No country in the world today can declare itself free of corruption. However, some of them can effectively counteract this negative phenomenon, including through the introduction of anticorruption policy, its

consistent implementation of the use of all state mechanisms and opportunities of civil society. The article outlines the peculiarities of the formation of institutes of anti-corruption policy in Ukraine and Romania. The experience of the neighboring country regarding the development of effective mechanisms for combating political corruption in the system of public administration, which may be useful for Ukraine, is analyzed.

Key words: corruption, Romania, Ukraine crime, political corruption, prosecutor's office.

REFERENCES

1. About the National Anti-Corruption Strategy for 2011–2015 [Decree of the President of Ukraine dated October 21, 2011, No. 1001/2011]. *Officer. Bulletin of the President of Ukraine*, 2011th, 3rd of November, (No. 29), p. 13, 18.
2. About the Strategy of Sustainable Development «Ukraine 2020». *Decree of the President of Ukraine*, No. 5/2015 dated January 12, 2015. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
3. An alternative (shadow) report on the implementation by Ukraine of the recommendations provided by the third round of evaluation under the OECD Anticorruption Network's Istanbul Action Plan for Eastern Europe and Central Asia. Results of public assessment as of February 2014 / per community. edit R. Ryaboshapka, O. Khmari. URL: <http://ti-ukraine.org/what-we-do/research/4653.Html>
4. Anticoruptie. URL : <http://www.lex.ro/Legea-503-2002-32254.aspx>
5. Fedorenko, S. Romania: People Against Corruption. URL: <https://dt.ua/international/rumuniya-narod-proti-korupciyi-.html>
6. Legeanr privind prevenirea, descoperirea si sanctionarea faptelor de coruptie. URL: http://www.dreptonline.ro/legislatie/lege_prevenire_fapte_coruptie.php
7. On the Concept of Overcoming Corruption in Ukraine «On the Road to Integrity»/ [Decree of the President of Ukraine dated September 11, 2006, No. 742/2006]. *Officer. Bulletin of Ukraine*, 2006, sep. 27 (No. 37), p. 9 17.
8. On the National Anti-Corruption Program [Decree of the President of Ukraine dated April 10, 1997, № 319/97]. *Officer. wisn Of Ukraine*, April 1997 – April 17 (No. 15), p. 11, 15. About the Concept of struggle against corruption for 1998-2005 [Decree of the President of Ukraine from April 24. 1998, № 367/98]. *Officer. Bulletin of Ukraine*, 1998, May 14 (No. 15), p. 14–16.
9. Raportul de activitate pentru anul 2018. URL: <http://www.pna.ro/obiect2.jsp?id=376>
10. Report of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine for 2018. URL: <https://nabu.gov.ua/sites/default/files/reports/zvit.pdf>
11. Shimon, I. P. (2016). Counteraction of political corruption in Romania: possible experience for Ukraine. *The legal system of Ukraine and international law, comparative law*, 2016, pp. 366–370.
12. Skulish, Ye. D. (2013). State Bureau of Investigations as a Specially Authorized Anti-Corruption Substance. *Bulletin of the National Academy of Advocacy of Ukraine*, 2013, No. 3, p. 68–72.
13. State Program for the Prevention and Counteraction of Corruption for 2011–2015: approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 28, 2011, No. 1240. *Урядовий кур'єр*, 2011, № 238.
14. Ukraine. URL: <http://kaas.gov.ua/law-library/articles/b/558>.
15. United Nations Convention against Corruption of 31.10.2003, ratified by Ukraine 01.01.2010. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 2007, No. 49. In the section of Art. 2048
16. Voloshenko, A. V. (2016). Problems of implementation of anti-corruption reforms in modern Ukraine and ways of their realization. *Current problems of the economy*, 2016, No. 8, p. 51–61.
17. Zabroda, D. G. (2012). Concept of State Anticorruption Policy. *Law and Safety*, 2012, No. 2 (44), p. 98–104.

Матеріал надійшов до редакції 16.10.2018 р.